

Litva dokázala za deset let snížit počet úmrtí na silnicích o 50 %, Česko o 31 %

15. 6. 2022, tisková zpráva Evropské rady pro bezpečnost v dopravě (ETSC) [1]

Litva se stala vítězem letošního ročníku Ceny Evropské rady pro bezpečnost v dopravě (ETSC), která se uděluje za výrazné zlepšení v oblasti bezpečnosti silničního provozu. Byla jedinou zemí Evropské unie, které se v posledním desetiletí povedlo snížit počet úmrtí na silnicích na polovinu. Z evropských zemí mimo EU si lépe vedlo pouze Norsko, kde došlo ke snížení o 52 %.

Mezinárodní panel dopravně-bezpečnostních expertů vyzdvihl osm klíčových prvků, které pomohly Litvě v období 2011–2021 dosáhnout úspěchu:

1. Dlouhodobý národní program bezpečnosti silničního provozu, jehož cílem je do roku 2030 snížit počet úmrtí o dalších 50 % a do roku 2050 dosáhnout nulového počtu úmrtí (tzv. Vize nula).
2. Hlubková analýza všech smrtelných dopravních nehod (od roku 2019).
3. Vývoj nového informačního systému o dopravních nehodách a jejich následcích, který je navržen tak, aby integroval přesné statistiky o usmrcených a zraněných na silnicích spolu s údaji z nemocnic.
4. Celostátní program zaměřený na kontrolu přechodů pro chodce a zvýšení úrovně jejich bezpečnosti (od roku 2018).

5. Zásadní rozšíření cyklistické infrastruktury v hlavním městě Vilnius ze 40 km v roce 2015 na 160 km do roku 2023.
6. Radary k úsekovému měření rychlosti instalované v roce 2018 na 81 úseků silnic + více než 400 radarů k profilovému měření rychlosti (tj. 30, resp. 143 radarů daného typu na milion obyvatel).
7. Nulová tolerance alkoholu v krvi pro profesionální a začínající řidiče a 0,4 g/l pro všechny ostatní.
8. Alkoholové zámky jako alternativa k zákazu řízení za jízdu pod vlivem alkoholu (od roku 2019).

Vidmantas Pumputis z litevského Ministerstva dopravy a komunikací byl na dnešním předání ceny dotázán, co si mohou ostatní země vzít za příklad. Po delším zamyšlení upřímně odpověděl „**statečnost při přijímání ne vždy populárních opatření**“.

Bilance dekády 2011–2021 v Evropě

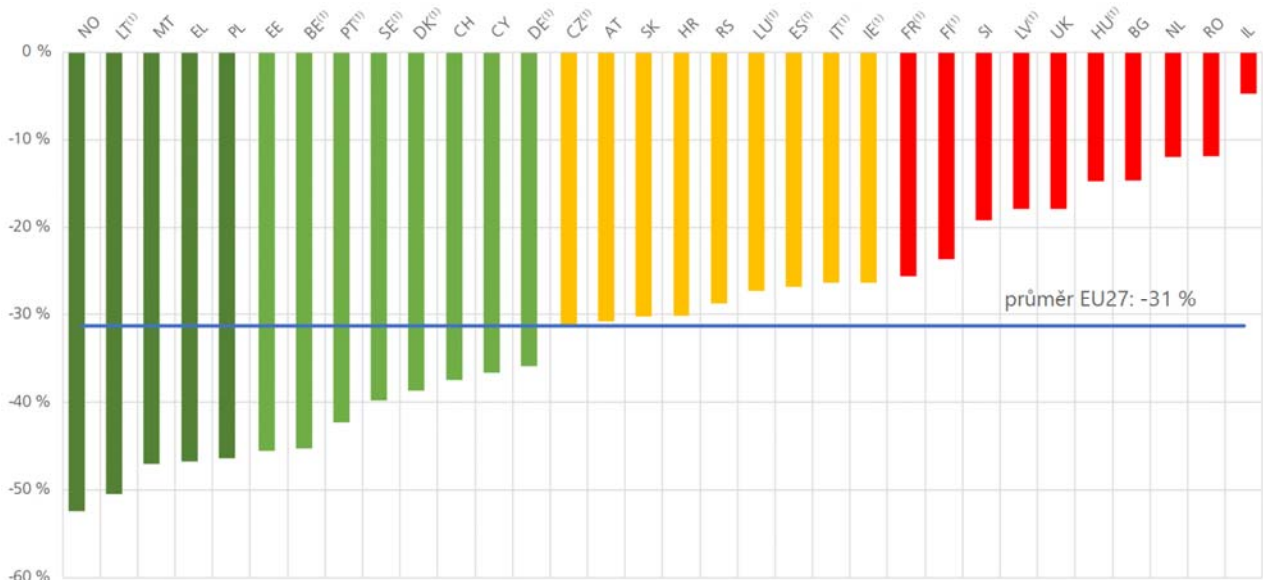
Podle dnes vydané zprávy ETSC o vývoji bezpečnosti silničního provozu v Evropě se „evropské sedmadvacítce“ **podařilo v období 2011–2021 snížit počet úmrtí na silnicích EU o 31 %**. Necelých 20 000 obětí za loňský rok lze považovat za „úspěch“, stále to ovšem znamená, že každý den zemře při nehodách v EU více než 50 lidí denně.

Na poklesu počtu obětí se ale významnou měrou podílela pandemie Covid-19, respektive změny v mobilitě, které ji provázely. Podle zprávy ETSC se počet úmrtí na silnicích v zemích EU27 v roce 2021

snížil o bezprecedentních -13 % ve srovnání s rokem 2019. Není ovšem zaručeno, že tento pokrok bude možné udržet, pokud se intenzita dopravy vrátí do stavu před pandemií.

28 865 usmrcených v roce 2011...
...19 823 usmrcených v roce 2021

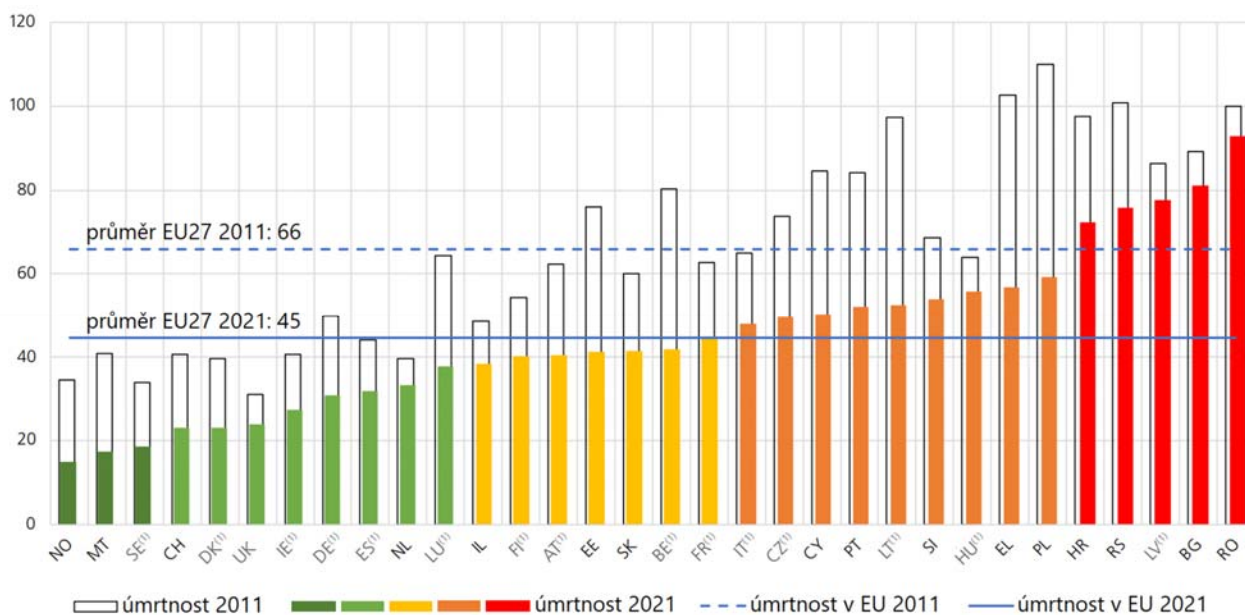
Nejvýraznější pokles mezi členskými zeměmi EU zaznamenala Litva (-50,5 %), za hranicemi EU Norsko (-52,4 %). **Česká republika se s poklesem fatalit o -31,3 % řadí k evropskému průměru** a patří jí 14. příčka – viz graf 1.

Graf 1: Relativní změna počtu úmrtí na silnicích mezi lety 2011–2021 ve sledovaných zemích [2, str. 14, upraveno]. U zemí označených ⁽¹⁾ byly pro rok 2021 použity předběžné odhady, protože v době vydání zprávy ještě nebyly k dispozici oficiální údaje. Roční počty úmrtí v Lucembursku (LU), na Maltě (MT), na Kypru (CY) a v Estonsku (EE) jsou obzvláště nízké, a mohou proto podléhat výkyvům.

Graf 2 ukazuje počet usmrčených při dopravních nehodách po přepočtu na milion obyvatel. Na první příčce skončilo opět **Norsko** (15 usmrčených na milion obyvatel), následované Maltou (17 usmrčených na milion obyvatel) a Švédskem (18 usmrčených na milion obyvatel). Na opačném chvostu se nachází **Rumunsko** (93 usmrčených na milion obyvatel). Litvě se už nepodařilo udržet svůj výborný výsledek z předchozího srovnání a klesla do zóny evropského podprůměru na 22. místo (53 usmrčených na milion obyvatel). **Česko obsadilo s 50 usmrčenými na milion obyvatel celkově 20. místo, přičemž evropský průměr v roce 2021 činil 45 obětí na milion obyvatel** (v roce 2011 to bylo 66).

Graf 2: Úmrtnost (počet úmrtí na silnicích na milion obyvatel) v roce 2021, ve srovnání s úmrtností v roce 2011 ve sledovaných zemích [2, str. 18, upraveno]. U zemí označených ⁽¹⁾ byly pro rok 2021 použity předběžné odhady, protože v době vydání zprávy ještě nebyly k dispozici oficiální údaje. Roční počty úmrtí v Lucembursku (LU), na Maltě (MT), na Kypru (CY) a v Estonsku (EE) jsou obzvláště nízké, a mohou proto podléhat výkyvům.

Antonio Avenoso, výkonný ředitel ETSC, k bilanci uvedl: „V posledních dvou letech došlo ke značnému poklesu počtu úmrtí na silnicích, a to především díky pandemii Covid-19. **Pandemie však Evropu neimunizovala proti úmrtím a zraněním na silnicích.** Na evropských silnicích každoročně umírá 20 000 lidí a zlepšení tohoto stavu bude vyžadovat tvrdou práci, politickou vůli a investice. Litva je skvělým příkladem země, která tento problém řeší na více frontách: strategické plánování, řízení pod vlivem alkoholu, rychlost, infrastruktura i prosazování předpisů. Její ocenění považuji za zasloužené.“

Evropská komise v současné době reviduje směrnici upravující pravidla pro udělování řidičských průkazů v EU. Podle ETSC by se **minimální věk pro získání řidičského oprávnění neměl snižovat** a mělo by být zavedeno takzvané **odstupňované řidičské oprávnění** (*graduated driver licensing* [3]). To má velký potenciál ochránit mladé řidiče před množstvím rizikových situací, jako je řízení po požití alkoholu nebo v pozdních nočních hodinách. ETSC rovněž požaduje, aby se vyšší standardy výcviku, které se v současnosti uplatňují na řidiče nákladních vozidel a autobusů, rozšířily i na řidiče dodávek. Ředitelka pro politiku ETSC Ellen Townsendová k uvedenému uvedla: „Mladí a nezkušení řidiči jsou vystaveni vyššímu riziku zranění sebe i ostatních. Změna

pravidel jim může pomoci získat zkušenosti postupně a v bezpečnějším prostředí, a ochránit tak všechny před možnou tragédií.“

Plný text výroční zprávy ETSC je ke stažení [zde](#) [2].

Zdroj: <https://etsc.eu/lithuania-awarded-road-safety-prize-after-deaths-fall-more-than-50-in-a-decade/> [1]

Komentář Centra dopravního výzkumu, v. v. i.

Česká republika se v evropských srovnáních bezpečnosti silničního provozu již víceméně tradičně řadí k zemím s průměrným výsledkem. V tuzemsku lze nalézt řadu systémových nedostatků (např. zdlouhavé prosazování změn či absence databáze s přesnými statistikami o ději dopravní nehody spolu s údaji z nemocnic), ale také řadu pozitiv. Kladný bod lze Česku připsat například za **Strategii BESIP 2021–2030** [4], v níž jsou taxativně stanoveny cíle, kterých chce země v oblasti bezpečnosti silničního provozu dosáhnout. Hlavním strategickým cílem je **snížení počtu úmrtí a těžkých zranění v souvislosti s dopravními nehodami o 50 % oproti výchozímu stavu**, tj. průměru z let 2017–2019. Na *Strategii* navazují dvouleté akční plány, které definují opatření podporující dosažení uvedených cílů [5]. Akční plán pro období 2023–2024 je aktuálně v přípravě.

Statistiky průběžného plnění cílů jsou veřejně dostupné na webu Centra dopravního výzkumu, v. v. i. (CDV), v sekci VIZE NULA (<https://www.cdv.cz/vizenula>). Lze si prohlédnout plnění v jednotlivých letech i krajích ČR a údaje lze rozdělit podle konkrétních klíčových ukazatelů – viz obrázek 1.

Strategické cíle a klíčové ukazatele

- Celkové následky nehodovosti
- Alkohol a návykové látky
- Cyklisté
- Cyklisté s přilbou
- Cyklisté bez přilby
- Děti
- Chodci
- Mladí řidiči jako viníci
- Motocyklisté
- Muži jako viníci
- Nepřiměřená rychlost
- Nepřipoutané osoby
- Nevěnování se řízení
- Řidiči nákladních automobilů jako viníci
- Řidiči osobních automobilů jako viníci
- Seniori
- Srážky se stromem
- Ženy jako viníci

Obrázek 1: Ukázka filtrů na webu <https://www.cdv.cz/vizenula>

V roce 2021 bylo v České republice v důsledku dopravních nehod na pozemních komunikacích usmrceno 470 a těžce zraněno 1 624 osob. Ve srovnání s předpoklady *Strategie BESIP 2021–2030* tak bylo usmrceno o 32 osob méně (-6 %) a těžce zraněno o 527 osob méně (-25 %).

Srovnání podle klíčových ukazatelů ukazuje, že předpoklady se v případě usmrcených osob nepodařilo plnit ve skupině **motocyklistů, cyklistů, řidičů nákladních automobilů jako viníků a seniorů**. V případě osob těžce zraněných byly všechny klíčové ukazatele pod hodnotami předpokladů (viz tab. 1).

Tabulka 1: Plnění strategických cílů a klíčových ukazatelů v roce 2021

Usmrcené osoby dle klíčových ukazatelů

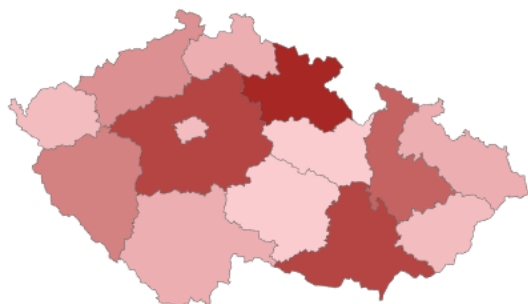
Strategický cíl / klíčový ukazatel	Realita	Předpoklad	Rozdíl	Rozdíl rel.
Motocyklisté	82	72	10	13,89 %
Cyklisté	43	36	7	19,44 %
Řidiči nákladních automobilů jako viníci	68	61	7	11,48 %
Senioři	120	114	6	5,26 %
Cyklisté s přílbou	12	7	5	71,43 %
Cyklisté bez přílby	31	30	1	3,33 %
Nepříměřená rychlost	174	177	-3	-1,69 %
Ženy jako viníci	60	63	-3	-4,76 %
Děti	9	14	-5	-35,71 %
Chodci	90	95	-5	-5,26 %
Nepřipoutané osoby	74	79	-5	-6,33 %
Srážky se stromem	69	75	-6	-8,00 %
Nevěnování se řízení	54	61	-7	-11,48 %
Alkohol a návykové látky	49	59	-10	-16,95 %
Mladí řidiči jako viníci	57	82	-25	-30,49 %
Celkové následky nehodovosti	470	502	-32	-6,37 %
Muži jako viníci	393	428	-35	-8,18 %
Řidiči osobních automobilů jako viníci	296	337	-41	-12,17 %

Těžce zraněné osoby dle klíčových ukazatelů

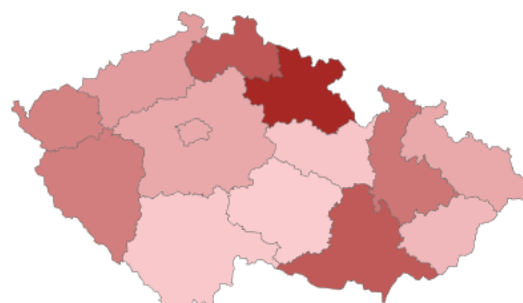
Strategický cíl / klíčový ukazatel	Realita	Předpoklad	Rozdíl	Rozdíl rel.
Srážky se stromem	166	175	-9	-5,14 %
Cyklisté s přílbou	99	109	-10	-9,17 %
Alkohol a návykové látky	183	213	-30	-14,08 %
Nepřipoutané osoby	120	151	-31	-20,53 %
Řidiči nákladních automobilů jako viníci	150	182	-32	-17,58 %
Děti	79	121	-42	-34,71 %
Nevěnování se řízení	150	197	-47	-23,86 %
Motocyklisté	329	411	-82	-19,95 %
Mladí řidiči jako viníci	233	316	-83	-26,27 %
Cyklisté bez přílby	135	219	-84	-38,36 %
Cyklisté	234	329	-95	-28,88 %
Nepříměřená rychlost	432	542	-110	-20,30 %
Senioři	296	418	-122	-29,19 %
Chodci	319	459	-140	-30,50 %
Ženy jako viníci	312	454	-142	-31,28 %
Řidiči osobních automobilů jako viníci	983	1 290	-307	-23,80 %
Muži jako viníci	1 252	1 614	-362	-22,43 %
Celkové následky nehodovosti	1 624	2 151	-527	-24,50 %

Motocyklisté se na všech usmrcených v uvedeném období podíleli 17 %. Nejvíce usmrcených bylo evidováno v Královéhradeckém kraji (13), kde se motocyklisté na všech usmrcených osobách podíleli alarmujícími 34 %. *Strategie BESIP 2021–2030* přitom předpokládala v uvedeném kraji maximálně 3 usmrcené motocyklisty. Dobře si naopak v tomto ukazateli vedl Kraj Vysočina (viz graf 3).

Usmrcené osoby v jednotlivých krajích: Motocyklisté

Podíl usmrcených dle zvoleného filtru ke všem usmrceným v daném kraji

Graf 3: Vizualizace plnění předpokladů v oblasti usmrcených motocyklistů v roce 2021 v jednotlivých krajích ČR

Srovnání dle krajů ukazuje, že v uplynulém roce se vytyčené předpoklady v případě usmrcených osob nepodařilo naplnit v 5 krajích: **Olomouckém, Královéhradeckém, Zlínském, hl. m. Praze a Karlovarském kraji**. V případě těžce zraněných osob byly předpoklady ve všech krajích splněny (viz tab. 2).

Tabulka 2: Plnění strategických cílů a klíčových ukazatelů v roce 2021 v jednotlivých krajích ČR

Usmrčené osoby dle krajů

Kraj	Realita	Předpoklad	Rozdíl	Rozdíl rel.
Olomoucký kraj	41	29	12	41,38 %
Královéhradecký kraj	38	28	10	35,71 %
Zlínský kraj	26	21	5	23,81 %
Hlavní město Praha	22	21	1	4,76 %
Karlovarský kraj	15	14	1	7,14 %
Středočeský kraj	80	80	0	0,00 %
Ústecký kraj	38	38	0	0,00 %
Liberecký kraj	15	18	-3	-16,67 %
Plzeňský kraj	34	39	-5	-12,82 %
Jihočeský kraj	45	52	-7	-13,46 %
Pardubický kraj	21	29	-8	-27,59 %
Kraj Vysočina	24	33	-9	-27,27 %
Jihomoravský kraj	42	53	-11	-20,75 %
Moravskoslezský kraj	29	47	-18	-38,30 %

Těžce zraněné osoby dle krajů

Kraj	Realita	Předpoklad	Rozdíl	Rozdíl rel.
Plzeňský kraj	84	86	-2	-2,33 %
Karlovarský kraj	47	55	-8	-14,55 %
Hlavní město Praha	126	141	-15	-10,64 %
Olomoucký kraj	75	95	-20	-21,05 %
Jihočeský kraj	210	234	-24	-10,26 %
Liberecký kraj	47	81	-34	-41,98 %
Ústecký kraj	146	183	-37	-20,22 %
Kraj Vysočina	74	114	-40	-35,09 %
Moravskoslezský kraj	135	182	-47	-25,82 %
Jihomoravský kraj	193	246	-53	-21,54 %
Zlínský kraj	73	127	-54	-42,52 %
Královéhradecký kraj	86	142	-56	-39,44 %
Pardubický kraj	70	126	-56	-44,44 %
Středočeský kraj	258	339	-81	-23,89 %

Detailní aktualizované informace nejen o krajských klíčových ukazatelích včetně možností filtrování výsledků jsou k dispozici na webu <https://www.cdv.cz/vizenula>.

Zdroje:

- [1] Evropská rada pro bezpečnost v dopravě (ETSC). (15. 6. 2022). *Lithuania awarded road safety prize after deaths fall more than 50% in a decade* [tisková zpráva ETSC]. Brusel, Belgie: ETSC. <https://etsc.eu/lithuania-awarded-road-safety-prize-after-deaths-fall-more-than-50-in-a-decade/>
- [2] Evropská rada pro bezpečnost v dopravě (ETSC). (2022). *Ranking EU progress on road safety: 16th road safety performance index report* [výroční zpráva ETSC]. Brusel, Belgie: ETSC. https://etsc.eu/wp-content/uploads/16-PIN-annual-report_FINAL_WEB_1506_2.pdf
- [3] Evropská rada pro bezpečnost v dopravě (ETSC). (28. 10. 2021). *Young drivers: call for EU to mandate zero-tolerance alcohol and drug limits and graduated driving licences* [tisková zpráva ETSC]. Brusel, Belgie: ETSC. <https://etsc.eu/young-drivers-call-for-eu-to-mandate-zero-tolerance-alcohol-and-drug-limits-and-graduated-driving-licences/>
- [4] Ministerstvo dopravy. (2021). *Strategie BESIP 2021–2030*. MD, Oddělení BESIP. https://besip.cz/getattachment/Pro-odborniky/Narodni-strategie-BESIP/Aktualni-strategie/Strategie-BESIP-2021-2030_ceska-verze-final_pro-WEB.pdf?lang=cs-CZ
- [5] Ministerstvo dopravy. (2021). *Akční plán Strategie BESIP 2021–2030 pro období 2021–2022*. MD, Oddělení BESIP. <https://besip.cz/getattachment/Pro-odborniky/Narodni-strategie-BESIP/Aktualni-strategie/Priloha-1-%E2%80%93-Akcní-plan.pdf?lang=cs-CZ>

Kontakt:

Mgr. Eva Šragová, výzkumná pracovnice, Divize dopravního inženýrství, bezpečnosti a strategií
eva.sragova@cdv.cz, +420 770 112 494

Ing. Lukáš Kadula, výzkumný pracovník, Divize dopravního inženýrství, bezpečnosti a strategií
lukas.kadula@cdv.cz, +420 778 888 359

Kontakt pro novináře:

Šárka Želinská, vedoucí Úseku marketingu
sarka.zelinska@cdv.cz, +420 778 737 336

Centrum dopravního výzkumu, v. v. i., Líšeňská 33a, 636 00 Brno

